

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی
د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحقیق هفته

شماره: ۹۱ (از ۱۰ الی ۱۷ عقرب ۱۳۹۳ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته وار است که به زبان های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می گردد، تا نهادهای سیاست گذار از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می خوانید:

• مقدمه ۲

د افغانستان-پاکستان اړیکې او د نوي حکومت سیمه ییز لیدلوری

• د حامد کرزي د دورې اړیکې ۴

• سیمه ییز گواښونه او گډې همکارۍ ۵

• د سولې لپاره د کابل فعاله دیپلوماسي ۶

پاکستان ته د اشرف غني د سفر مهم اړخونه

• سوله ۸

• د پاکستان راکټي بریدونه ۹

• ستراتژیک عمق ۱۰

آیا مخالفین مسلح مخالفین سیاسی اند؟

• تجربه مخالفت سیاسی در افغانستان ۱۱

• مصالحه ملی داکتر نجیب ۱۲

• افغانستان غرب نیست ۱۳

• وطن دوستی افغان ها ۱۳

مقدمه

د اوونۍ تحليل په دې گڼه کې اسلام اباد ته د ولسمشر اشرف غني د راتلونکي او لومړني رسمي سفر او د دغه سفر پر اغېزو او همدا راز د دولت له وسله والو مخالفينو سره د سولې په تړاو د ولسمشر غني پر اقداماتو، د ستراتېژيکو او سيمه ييزو څېړنو مرکز د څېړنيز بورډ شننې لولۍ.

بناغلي غني د چين له سفر څخه له راستنېدو وروسته، پاکستان ته د سفر د چمتووالي خبره وکړه؛ خو دا چې ولسمشر غني د لوړې په مراسمو کې گاونډي هېوادونه د خپل بهرني سياست لومړۍ کړۍ وبلله، چې د افغانستان په بهرني سياست کې د هغوی اهميت په ډاگه کوي او بيا په گاونډيو هېوادونو کې هم پاکستان او ايران د افغانستان د سولې او ثبات په تړاو تر ټولو مهم بلل کېږي؛ نو د کومو لاملونو له مخې د سعودي او چين له سفر وروسته اسلام اباد انتخاب شو؟ ايا د پاکستان سفر به د سولې لپاره د اشرف غني د پلان يوه برخه وي؟ همدا راز د دغه سفر د اجنډا مهم ټکي به کوم وي؟ او په ټوليز ډول د دواړو هېوادونو ترمنځ د اړيکو د بڼه کولو په لار کې شته خنډونه کوم دي؟

د دې ترڅنگ بناغلی غني د پخواني ولسمشر او نورو افغان چارواکو خلاف، د دولت وسله والو مخالفينو ته د سياسي مخالفينو خطاب کوي. د دولت د وسله والو مخالفينو پر وړاندې د نوموړي دا چلند کومې انگېزې لري او د افغانستان تاريخ ته په کتو سره ترکومه دا اصطلاح صدق کوي؟ دلته پر همدغو موضوعاتو د شننو تفصيل لولۍ:

د افغانستان-پاکستان اړیکې او د نوي حکومت سیمه ییز لیدلوری

ولسمشر اشرف غني د چین له سفر وروسته، پاکستان ته د سفر د تیاری خبره وکړه او ښایي په راتلونکو ورځو کې به اسلام آباد ته په یوه رسمي سفر ولاړ شي. دا سفر د ولسمشر په توګه د ښاغلي غني له ټاکل کېدو وروسته، سعودي عربستان او چین ته د نوموړي له سفرونو وروسته دی او له همدې امله دا سفر نه یوازې دا چې ارزښتناک دی، بلکې د سولې لپاره د نوي حکومت د فعالې دیپلوماسۍ هنداره بلل کېږي.

د دغه سفر په اړه په افغاني او نړیوالو رسنیو کې تاوده بحثونه روان دي. پاکستانیان او په تېره بیا ځینې مهم پاکستانی دیپلوماتان دغه سفر ته ډېر هیله من دي او اسلام آباد ته یې د اشرف غني سفر د دواړو هېوادونو ترمنځ د اړیکو د ښه کېدو په نېک فال نیولی. په افغانستان کې هم د دغه سفر د اجندا په اړه بحثونه کېږي چې د بېلګې په توګه، د ملي شورا ځینې غړو د افغانستان پر ختیځو سیمو د پاکستانی پوځ د راکټي بریدونو پر مسئلې، له پاکستان سره پر جدي خبرو کولو ټینګار کړی.

له بلې خوا د امریکا پنتاګون هم د افغانستان د امنیت په تړاو په خپل شپږ میاشتني راپور کې دواړه لوري (پاکستان او افغانستان) هڅولي، چې د امنیت د ښه کېدو لپاره دې د اړیکو د رغولو او د همکاريو د زیاتولو لپاره جدي اقدامات وکړي. خو پوښتنه دا ده، چې ولسمشر غني ولې د سعودي او چین له سفرونو وروسته اسلام آباد انتخاب کړ؟ او ایا دا سفر به د دواړو لورو ترمنځ د اړیکو په ښه کولو کې رغنده رول ولوبوي؟ همدا راز د ولسمشر کرزي د واکمنۍ اړیکې به ترکومه له نوي افغان حکومت سره د پاکستان پر اړیکو اغېز ولري؟

د حامد کرزي د دورې اړیکې:

په ۱۹۸۰ او ۱۹۹۰ لسیزو کې د افغانستان په تړاو د پاکستان پالیسي تر ډېره پر ستراتیژیک عمق راڅرخېده، ترڅو د پاکستان پر خلاف د کابل-ډهلي اتحاد مات کړي؛ مگر هند که څه هم د افغانستان په کورنۍ جگړه کې هم له نښکېلو نړیوالو لوبغاړو څخه و، خو د سپتامبر د ۱۱ مې له پېښې او پر افغانستان د امریکا له یرغل وروسته یې د اقتصادي-تجارتی اړیکو او پانګونو له امله، په افغانستان کې خپل مسخه شوی نرم ځواک بیا راژوندی کړ او د بی بی سی د یوې سروې له مخې، په افغانستان کې یې یو منلی حیثیت راخپل کړ. همدا لامل و، چې د هند بهرنیو چارو وزیر جسونت سنگ یو وخت ویلي وو، چې په کابل کې د هندو لفظ په خپله پاسپورت دی.

پاکستان هم د هند له همدغه زیاتېدونکي رول څخه وېره لري او د هندي کونسلګریو، په تېره بیا د جلال اباد او کندهار پر کونسلګریو یې ډېرې نیوکې هم وکړې، چې د دوی په گمان دا پاکستان ته جوړې شوې دي. له همدې امله د کرزي په دوره کې پاکستان له افغانستان سره نېژدې اړیکې نه درلودې؛ که څه هم حامد کرزي په خپلو ویناوو کې ویل چې: «پاکستان زموږ ورور دی خو هند زموږ ستر ملګری دی»¹

کرزي که څه هم پاکستان ته گڼ سفرونه وکړل؛ خو پای یې بیا پر داسې ځای وشو چې حامد کرزي پخپله وروستی وینا کې وویل، چې د افغانستان د سولې کیلي له پاکستان سره ده او پاکستان غواړي چې د افغانستان بهرنۍ چارې په تېره بیا له هند سره اړیکې تر خپل کنټرول لاندې ولري. په داسې حال کې، چې په ۲۰۱۱ کال کې یې د پاکستان له مشهور ژورنالېست سلیم صافي سره په یوه مرکه کې ویلي وو، چې که پر پاکستان برید وشي نو کابل به د اسلام اباد ترڅنګ درېږي. له همدې امله پاکستاني ډیپلوماتانو حامد کرزي تل یو ناباوره کس باله.

په ټولیز ډول د ښاغلي کرزي د واکمنۍ پر مهال د لاندې فکتورونو له امله له پاکستان سره اړیکې ډېرې خرابې شوې:

۱- د پاکستان خاوره د افغانستان پر خلاف استعمالېدل.

۲- په پاکستان کې د افغان دولت د وسله والو مخالفینو پټنځایونه.

۳- په افغانستان کې د هند زیاتېدونکي رول.

¹ Hindustan Times, Pakistan our twin brother, India a friend: Karzai, October 5 2011,

<<http://www.hindustantimes.com/india-news/newdelhi/pakistan-our-twin-brother-india-a-friend-karzai/article1-753826.aspx>>

۴ - پر پاکستان دا تور چې هغه طالبان چې له افغان حکومت سره خبرې کول غواړي یا ترور کوي او یا یې په بنديخانو کې ساتي.

۵ - له هند سره د افغانستان ستراتیژیک تړون او له هغه هېواد څخه افغان اردو ته نه یوازې دا چې وسلې رانیول بلکې د هغوی له خوا د افغان اردو روزنه.

۶ - د پاکستان له خوا د افغانستان پر ختیځو سیمو توغندیږیز بریدونه.

۷ - د ډېورنډ کرښې د مسئلې راپورته کېدل او داسې نور.

دا چې په افغانستان او پاکستان کې هم مهاله، په یو کال کې دننه حکومتي جوړښتونه نوي شول؛ په اسلام اباد کې نواز شریف او په کابل کې اشرف غني واک ته ورسېدل، اوس داسې هڅې روانې دي چې دواړه لوري له یو بل سره اړیکې ورغوي. پاکستانی ډیپلوماتان هم په خپلو لیکنو کې همدې خبرې ته اشاره کوي، چې د دوی په وینا د ناباوره حامد کرزي له تللو سره اوس د اشرف غني له راتگ سره د ښو اړیکو جوړولو یو نوی فرصت زیږېدلی او باید دواړه لوري گټه ترې واخلي. البته د اړیکو ښه کولو لپاره به له شعار، بیانونو، او گډو اعلامیو هاخوا عملي گامونه ډېر رول ولوبوي؛ ځکه که دغسې اقداماتو دا اړیکې رغولی شوی، نو د حامد کرزي په سفرونو به رغېدلې وي.

سیمه ییز گواښونه او گډې همکارۍ:

د افغانستان او پاکستان تاریخي، جغرافیوي، کلتوري او دیني اشتراکات او له اقتصادي پلوه پر یو بل تکیه، هغه عوامل دي چې دواړه هېوادونه له یو بل سره ژورو او صادقانه اړیکو درلودلو ته اړیاسي. همدا لاملونه دي، چې که دغو دواړو هېوادونو غوښتي یا نه، له یو بل سره یې پراخې اړیکې درلودلې او لري به یې.

کله چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د سړې جگړې پر مهال اړیکې تر ډېره خرابې وې، بیا هم د دواړو هېوادونو ترمنځ سوداگریزې اړیکې روانې وې.² د حامد کرزي د واکمنۍ په 13 کلنه دوره کې هم دواړو هېوادونو تر ډېره کرکېچنې اړیکې درلودې؛ خو تجارتي اړیکې یې بیا هم له دوه میلیارده ډالرو پورته وې. دغو ټکو ته په کتو سره، په افغانستان کې د سولې او ثبات لپاره د دواړو هېوادونو ترمنځ ښو اړیکو ته اړتیا ده او بالعکس د سیمې او پاکستان ثبات هم د افغانستان

² د طارق رحیم د دکتورا رساله:

په سولې او ثبات پورې تړلی دی. هرڅومره چې پاکستان په افغانستان کې مثبت رول ولري، هومره به پاکستان د منځنۍ اسیا له حیاتي پروژو څخه مثبتنه گټه پورته کړي.

د سیمې په کچه د ډېری هېوادونو پر وړاندې شته گواښونه هم سره تړلي دي. له منځنۍ اسیا رانیولې تر سوېلي اسیا پورې او بیا له چین څخه نیولې تر منځني ختیځ پورې ډېری هېوادونه ورته گواښونه لري، چې پر وړاندې یې مبارزه په هر هېواد کې له گاونډیانو څخه گډه همکاري غواړي. د نشه یي توکو او د انسانانو قاچاق، د اوبو په سر شخړې (د پاکستان او افغانستان ترمنځ، د هند او پاکستان ترمنځ، یا د منځنۍ اسیا ځینې نور هېوادونه) د سخت دریځۍ پر وړاندې مبارزه او داسې نور یې د بېلگې په ډول یادولی شو.

داسې برېښي چې ولسمشر اشرف غني هم، دې ټکي ته پام اړولی او ښایي د سیمې په کچه په دا ډول همکاريو تمرکز وکړي. خو ورځې وړاندې د پاکستان لاهور ښار ته څېرمه په واگه بندر کې د یوه ځانونوونکي برید په تړاو، چې لسگونه تنه پکې ووژل شول، د ولسمشرۍ ماڼۍ په یوه ویناپاڼه کې د ولسمشر له قوله ویل شوي وو، چې د سیمې په کچه د دغه راز گواښونو مخنیوی گډو هڅو او جدي همغږۍ ته اړتیا لري.

په ټوله کې د سیمې د ټولو هېوادونو او په تېره بیا د پاکستان-هند-افغانستان په گټه ده، چې په اوږدمهالو گډو گټو لرونکو پروژو کار وکړي او د یو بل د ملي گټو وروستی سرې کړنې هم وپېژني.

د سولې لپاره د کابل فعاله دیپلوماسي:

دا چې ولسمشر اشرف غني سوله د خپل هېواد لومړیتوب بولي؛ نو د ولسمشر په توگه له ټاکل کېدو سره سم یې، د سولې په تړاو له سیمه ییزو لوبغاړو (ترکیې، سعودي، چین او اوس پاکستان) سره د اړیکو د پراختیا هلې ځلې پیل کړې دي.

ښاغلي غني په بیجینگ کې هم د اسیا زړه (استانبول پروسې) په څلورمه غونډه کې، چې د ایران، پاکستان او هند په گډون د ۱۴ هېوادونو استازو گډون پکې کړی و، وویل: «سوله زموږ اساسي لومړیتوب دی، له سیاسي مخالفینو په تېره بیا طالبانو غواړو، چې په بین الافغاني تفاهم کې ونډه واخلي او له نړیوالو څخه غواړم، چې د افغانستان د سولې د بهیر ملاتړ وکړي.»

که څه هم اشرف غني تراوسه د سولې په تړاو د کوم پلان د جزئیاتو په اړه څه نه دي ویلي؛ خو د ډېری شنونکو په اند، نوموړي د سولې د ټینګښت لپاره فعاله دیپلوماسي خپله کړې او له نویو لارو به د سولې بهیر د بریا هڅه وکړي. د سولې

لپاره د نوموړي د تگلارې په اړه تر اوسه قوي نظر دا دی، چې ترکیبې، سعودي او چین په دې برخه کې د جدي همکارۍ ژمنې ورکړې او له همدې امله یې د دولت وسله والو مخالفینو ته د خطاب ډول هم متفاوت دی. نوموړی د نورو افغان چارواکو او پخواني ولسمشر خلاف، طالبانو ته د سیاسي مخالفینو او خفه وروڼو خطاب کوي.

د همدغو هېوادونو د ملاتړ اغېز د چین له سفر وروسته په یوه خبري کنفرانس کې د نوموړي له خبرو څرگند و. ښاغلي غني وویل، چې د سولې د بهیر په اړه د دولت نظر "پراخ" شوی؛ که څه هم څرگنده نه ده چې له پراخېدو د ولسمشر موخه څه ده؟ خو د چین د نوم په اخیستو سره یې وویل، چې کله ستونزه درې اړخیزه شي، نو ښکاري چې قضیه یوازې د دوو لورو ترمنځ نه ده (چینایي چارواکي هم په افغانستان کې د روان حالت په اړه د سینګیانګ ایالت په تړاو اندېښنه لري او چوپ نه پاتې کېږي).

ځینې شنونکي پر دې باور دي، چې چین د خپل سنګیانګ ایالت لپاره پر پاکستان فشار نه واردوي، په داسې حال کې چې د پاکستان پر لاسوهنو پوهېږي هم، نو د افغانستان لپاره به ولې پر پاکستان فشار وارد کړي؟

که څه هم دا یو منطقي او تاریخي استدلال دی؛ خو چین د افغانستان د سولې بهیر د بریا لپاره ځکه تر پخوا زیاته لېوالتیا لري، چې:

لومړی: د دغه هېواد د اوسنیو واکمنانو په بهرنۍ پالیسۍ کې د "لوېدیځ په لور تګ" او په تېره بیا د ورېښمو د نوې لارې نقشې ترسترگو کېږي.

دویم: په بدخشان ولایت کې امنیتي وضعیت ورځ تر بلې د خرابېدو په لور روان دی، چې دا بیا د چین لپاره د سینګیانګ ایالت د موضوع په تړاو ډېره د اندېښنې وړ ده.

درېم: د القاعدې شبکې مشر ایمن الظواهري هم د چین پرضد د جگړې اعلان کړی. ځکه نو همدا درې لاملونه د دې باعث شوي، چې چین د افغانستان په سوله او ثبات کې لېوالتیا وښيي.

پاکستان ته د اشرف غني د سفر مهم اړخونه

د افغانستان پخواني ولسمشر حامد کرزي په خپله ۱۳ کلنه دوره کې پاکستان گڼ سفرونه وکړل؛ خو د دواړو هېوادونو ترمنځ اړیکې بالاخره پر یوه داسې ځای ودرېدې، چې حامد کرزي د ولسمشر په توگه په خپله وروستۍ وینا وویل، چې پاکستان غواړي د افغانستان بهرنۍ پالیسي تر خپل کنټرول لاندې وساتي. له همدې خبرې څرگنده ده، چې پاکستان ته د نوموړي سفرونو څومره رغنده پایله درلوده!

که اسلام آباد ته د اشرف غني سفر هم، هماغو پخوانیو سفرونو ته ورته وي؛ نو نه به په افغانستان کې له سولې او ثبات سره څه مرسته وکړای شي او نه به په سیمه کې څه پرمختگ ولیدل شي. ځکه نو له پاکستان سره د رغنده خبرو اترو لپاره، په لومړي گام کې لاندې نکتې د بحث د اجنډا مهم اړخونه کېدای شي:

سوله:

داسې ښکاري چې ولسمشر اشرف غني خپل د سولې پلان گام په گام تعقیبوي. د اشرف غني له سفرونو څرگنده ده، چې دی د افغانستان د سولې لپاره د ترکیې، سعودي، چین او پاکستان رول ته ارزښت ورکوي.

د افغانستان د سولې او ثبات لپاره پاکستان خورا مهم هېواد دی، له همدې امله اشرف غني غواړي، چې په دې قضیه کې له داسې هېوادونو مرسته وغواړي، چې د افغانستان سوله او ثبات یې په گټه وي او همدغه هېوادونه بیا نه یوازې دا چې پر پاکستان یې د فشار لپاره وکاروي، بلکې د پاکستان د ژمنو تضمین هم وکړای شي!

د اشرف غني له واک ته رسېدو سره د پاکستان په ديپلوماسۍ کې هم د بدلون څرک ترسترگو شو. کابل ته د دغه هېواد د ملي امنيت او بهرنيو اړيکو د سلاکار سرتاج عزيز او بيا اوس د پاکستان د لوی درستيز راحل شريف له سفرونو او د هغوی له څرگندونو ښکاري، چې هغوی هم د بدلون په تمه دي. کابل ته د سرتاج عزيز د سفر پر مهال دواړو لورو ژمنه وکړه، چې د يو بل پرضد به بيانونه نه ورکوي؛ ځکه دا کار دوه اړخيزې اړيکې له بې باورۍ سره مخ کوي او ترڅنگ يې دا ژمنه هم وشوه، چې دواړه لوري به خپله خاوره د يو بل پرخلاف نه استعمالوي. که څه هم دا خبرې د تشریفاتو په کچه کې وې؛ خو لږترلږه د پاکستان د لېوالتيا څرگندونه کوي.

د پاکستانی چارواکو پرله پسې سفرونه او د راحل شريف له خوا په دغه سفر کې د دواړو هېوادونو ترمنځ د ستراتېژیک هوکړه ليک وړاندیز، د دې ښکارندوی دي چې غواړي له افغانستان سره د اړيکو يو نوی فصل پرانيزي. په دې توگه به د سولې د تينگښت په موخه د ولسمشر غني دا سفر د راروانو سفرونو لپاره پيلامه شي.

د پاکستان راکټي بریدونه:

له تېرو څلورو کلونو راهيسې پاکستان د افغانستان پر ختيزو سيمو له ۵۰۰۰ زيات راکټونه توغولي دي.³ په دغو بریدونو کې تراوسه سلگونه تنو ته مرگ ژوبله اوښتې او ډېری خلک د کونړ له سرحدي سيمو څخه نورو خوندي ځايونو ته کډه شوي دي.

په افغانستان کې دا قضيه په تېره بيا د ولسمشر کرزي د واکمنۍ په وروستيو کې ډېره توده شوه، چې په اوسني وخت کې د پاکستان د "ستراتيژیک عمق" تگلارې د تعقيبولو ترڅنگ، په نړيواله کچه د پاکستان د دوه مخي سياست يو ستر ثبوت بلل کېږي.

د افغانستان د مشرانو جرگې ځينو غړو له اشرف غني څخه وغوښتل چې پاکستان ته په سفر کې دې، د خبرو اترو په اجنډا کې په دې قضیې ټينگار وشي. داسې تمې شته دي، چې د اشرف غني له دغه سفر سره بايد لږترلږه پاکستان په خپلو ديپلوماتيکو خبرو کې د ريښتيني اوسېدو لپاره دا بریدونه ودروي، کله په افغانستان کې د پاکستان په تړاو شته افکارو ته په کتو سره به، دلته د هغوی مخ پر ځوړ نرم ځواک د گړنگ ترغاړې ورسېږي.

³ Rafi Sidiqi, Afghanistan to Call on UN to Help Stop Pakistani Rocket Attacks, tolo news, 27th august 2014, see the link <<http://www.tolonews.com/en/afghanistan/16125-afghanistan-to-call-on-un-to-help-stop-pakistani-rocket-attacks>>

ستراتېژیک عمق:

ډېری افغان شنونکي په دې اند دي، چې پاکستان په یو ډول د انگریزانو د مهال پالیسي تعقیبوي، چې دوی (انگریزانو) پکې د خپلې فارورډ پالیسي له مخې غوښتل، په افغانستان کې یو حایل (Buffer State) حکومت ولري. اوس د همدغې پالیسي په تعقیب اسلام آباد غواړي، چې په کابل کې یو ملگری حکومت ولري، ترڅو نه یوازې دا چې ځان د هند-افغانستان ترمخ له راگیر کېدلو څخه وژغوري، بلکې له هند سره په جگړه کې له خپلې لوبډیزې پولې څخه هم بې غمه شي.

اسلام آباد د همدې تگلارې -ستراتېژیک عمق- لپاره له ډېرو کلونو راهیسې کار کوي، چې همدې چارې بیا په کابل او ډهلي کې د پاکستان پر خلاف بې باوري زیولې ده. د دې ترڅنگ اسلام آباد په افغانستان کې د ډهلي د زیاتېدونکي رول په اړه هم اندېښمن دی او په تېره بیا په امنیتي او نظامي ډگر کې له هند سره د کابل نېژدې والي سخت اندېښمن کړي دي.

دا چې د امریکا د دفاع وزارت په شپږ میاشتني راپور کې راغلي، چې پاکستان اوسمهال هم اورپکي د افغانستان او هند پر خلاف استعمالول غواړي، د همدغه ستراتېژیک عمق په لور یې یوه اشاره ده.

همدغه ټکي ته په پام سره، د افغانستان نوی حکومت هم باید له یوې خوا پاکستان دې ته وهڅوي، چې په افغانستان کې پر طفلانه هیلو ولاړه "د ستراتېژیک عمق" تگلاره پرېږدي او له بلې خوا هڅه وکړي، چې د هند په اړه د پاکستان ډېری اندېښنې هم لرې کړل شي؛ ځکه کابل ته چې څومره له اسلام آباد سره اړیکې مهمې دي، هغومره له ډهلي سره هم ارزښتناکې دي.

پاکستان هم باید له کابل سره د اړیکو د ښه کولو لپاره د ملگرتوب او همکارۍ شنه څراغونه ورکړي، چې دا به یې په کابل کې نرم ځواک بیا ورغوي؛ د بېلگې په ډول په لومړي گام کې، له افغانستان څخه واردات زیاتول، په ترانزیتي لاره کې نرم والی، پر تازه مېوو ټکس کمول⁴، په افغانستان کې پانگه اچونه زیاتول او په امنیتي ډگر کې د پولې له هغې غاړې توغندیز بریدونه بندول.

⁴ پاکستان اوسمهال له افغاني تازه مېوو څخه ۳۵ سلنه ټکس اخلي.

آیا مخالفین مسلح مخالفین سیاسی اند؟

تعبیر رئیس جمهور غنی از مخالف سیاسی در میان افراد و حلقه‌های نزدیک به امریکا در افغانستان، عکس العمل‌های مخالف را موجب گردید. رئیس جمهور مخالفین مسلح دولت، بخصوص طالبان را مخالفین سیاسی دولت نامید و افغان‌ها را یکسره وطن پرست خواند که این اشاره‌ی وی، طالبان را هم شامل می‌شد. در مقابل عده‌ای ضمن تأکید بر اینکه طالبان هیچ رابطه‌ای به افغانستان، بعنوان اتباع این کشور ندارند و دشمن افغانستان اند، اشرف غنی را متهم به عدم درک درست مخالف مسلح از مخالف سیاسی نمودند.

این گروه به این باور اند که مخالف سیاسی به شخص یا گروهی اطلاق می‌شود که قانون اساسی کشور را بپذیرد و در چهارچوب ارزش‌های مدنی برای رسیدن به قدرت سیاسی مبارزه نماید. آنانی که برای دسترسی به قدرت راه جنگ و خشونت را برگزیده‌اند، مخالف سیاسی نیستند و آنانرا باید تروریست نامید که باید بین دو گزینه مخیر گردند؛ تسلیم شدن یا مرگ!

تجربه مخالفت سیاسی در افغانستان:

نگاهی به تاریخ معاصر افغانستان این نکته را روشن می‌سازد که مخالفت سیاسی در این کشور همیشه تبارزی خشونت‌آمیز داشته است. دلیل این امر نیز واضح است و آن اینکه تجربه نظام مردم سالار در طول تاریخ این کشور، کوتاه مدت و توأم با شکست بوده است.

تجربه ده سال دموکراسی در دوران سلطنت ظاهرشاه که به دهه دموکراسی معروف است، نتوانست افغانستان را از مداخله خاندان سلطنتی در امر حکومت نجات دهد. همان بود که ناراضیان از دولت، راه زور را برای رسیدن به قدرت برگزیدند و با حمایت از شهزاده قدرت طلبی چون داودخان، دست به کودتا زدند و بساط رژیم سلطنتی را برچیدند. در این زمان گروه دیگر

از مخالفین نظام که اسلامگرایان بودند نیز علیه وی دست به اسلحه بردند. چند سال بعد کمونیست‌ها یعنی همان‌هایی که داوود را به قدرت رسانیده بودند، دست به کودتا زدند و با کشتن او و خانواده‌اش، رژیم جدیدی را در این کشور بمیان آوردند.

جنگ مسلحانه علیه رژیم کمونیستی ۱۴ سال طول کشید. در طول این مدت رژیم کمونیستی از مخالفین مسلح خویش بنام اشرار و تروریست و باندیست نام می‌برد و هرگونه تمایل به صلح با آنان را، خیانت می‌شمرد. وقتی ببرک کارمل به کمک نیروهای روسی به قدرت رسید، گفت که اگر ما دست به اقدام نمی‌زدیم و بساط ظلم حفیظ الله امین را از میان نمی‌بردیم، وی با اشرار و باندیست‌ها دست بدست هم می‌دادند و تمام دست‌آوردهای انقلاب عظیم هفت ثور را نابود می‌کردند.

مصالحه ملی داکتر نجیب:

اما همین رژیم سرانجام مجبور شد تا در سیاست خود تغییر وارد آورد و داکتر نجیب سیاست مصالحه ملی را اعلام نمود. او بارها با عجز ولابه از مخالفین خواست تا بیابند و در حکومت با وی شریک گردند. حتی وی حاضر شده بود تا پست وزارت دفاع را به احمدشاه مسعود بدهد، اما مخالفین حاضر به سازش نشدند.

در همان زمان هم (مانند امروز) تعدادی از افراد قدرتمند در داخل حزب دیموکراتیک خلق وجود داشتند که مجاهدین را بعنوان مخالفین سیاسی نمی‌پذیرفتند و خواهان تسلیمی آنان بودند. آن‌ها حتی داکتر نجیب را به سازش و تسلیم متهم می‌نمودند، اما چون اتحاد شوروی از این گرایش حمایت نمی‌کرد، آن‌ها تجرید شدند و سرانجام رژیم داکتر نجیب سرنگون شد.

جنگ‌های مجاهدین نیز جنگ میان مخالفین سیاسی بود. حزب وحدت و حزب اسلامی با حکومت استاد ربانی درگیر جنگ شدند. این جنگ‌ها به این دلیل بود که هرجهت گمان می‌کرد برای رسیدن به قدرت دلخواه خویش راهی جز جنگ ندارد. زمانیکه جنرال دوستم وفاداری خود را تغییر داد و با مخالفین حکومت استاد ربانی یکجا شد، استاد ربانی حتی علیه وی اعلام جهاد نمود.

بمیان آمدن طالبان موجب شد تا مخالفین نظامی سابق تمام مخالفت‌های خود را کنار بگذارند. دیگر کسی نمی‌گفت که باید علیه دوستم جهاد صورت گیرد.

وقتی طالبان نود درصد از خاک افغانستان را زیر کنترل خود داشتند، جبهه متحد علیه آنان می‌جنگید. آن‌ها مخالفین سیاسی نظام طالبان بودند. دلیل جنگ آنان نیز این بود که طالبان حاضر به تقسیم قدرت با آنان نبودند.

افغانستان غرب نیست!

این تعریف از مخالف سیاسی که آنانی که برای دسترسی به قدرت راه جنگ و خشونت را برگزیده‌اند، مخالف سیاسی نیستند می‌تواند در کشورهایی با تجربه طولانی از دموکراسی صادق باشد؛ اما در یک کشور درگیر بحران مانند افغانستان که همیشه مخالفت سیاسی با خشونت همراه بوده است، مصداقی ندارد. «حتی در انگلستان که مادر دموکراسی خوانده می‌شود، نهضت جمهوریخواه در ایرلند شمالی IRA راه جنگ را برگزیده بود، اما دولت انگلستان حاضر شد تا مشکل با این گروه را از راه مذاکره حل نماید».

با توجه به همین تجربه در افغانستان، ایالات متحده آمریکا در انتخابات اخیر ریاست جمهوری مداخله نمود و هردو گروه رقیب را بنام «حکومت وحدت ملی» بر مسند قدرت نشاند تا بار دیگر مخالفت سیاسی به خشونت نیانجامد.

وطن دوستی افغان‌ها:

رهبران مجاهدین روزگاری در پشت مرزهای این کشور و مهمان کشورهای همسایه بوده‌اند. میزان نفوذ کشورهای میزبان بر آنان، کمتر از میزان نفوذ امروز پاکستان بر طالبان نبود. اما وقتی آن‌ها به افغانستان بازگشتند، آن پیوندها کمرنگ شد و حتی در موارد زیادی به مخالفت انجامید.

پس این سخن که چون طالبان از حمایت پاکستان برخوردار اند، بنابراین به منافع ملی کشور وفادار نیستند، می‌تواند اتهام متقابلی را هم در قبال داشته باشد؛ چون مخالفین صلح با طالبان از وابسته به کشورهای غربی اند و شواهد نشان می‌دهد که برنامه غرب برای جهان اسلام جنگ است، پس این عناصر نیز به منافع ملی افغانستان وفادار نیستند. پایان

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrskabul.com - csrskabul@gmail.com

وب سایت: www.csrskabul.com

شماره تماس: (+93) 784089590